

Nr 73.

Ankom till riksdagens kansli den 5 juni 1918 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om polisväsendet i rikets städer.

Närvarande: herrar Pettersson i Södertälje, Stårner, Rogberg, greve Spens, Dahl, Tisell, Hult*), Permansson*), Klefbeck, Lindqvist i Kosta, Holmdahl, Strid, Helger*), Johansson i Trollhättan, Johanson i Gäre och Hammarskjöld*).

Genom en den 12 april 1918 dagtecknad proposition, nr 284, vilken blivit hänvisad till lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt statsrådsprotokoll föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

om polisväsendet i rikets städer.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Det åligger varje stad att låta anställa och avlöna den polispersonal, som erfordras för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet i staden, ävensom att i övrigt vidmakthålla sitt polisverk.

2 §.

Finner Kungl. Maj:ts befallningshavande, att stad underlåter att anställa polispersonal till erforderligt antal eller att förse polispersonalen med skälig avlöning eller att eljest vidmakthålla polisverket, äger Kungl.

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 9 saml. 55 häft. (Nr 73.)

Maj:ts befallningshavande att hos stadsfullmäktige eller allmänna råd-stugan göra den framställning, som anses av behovet påkallad.

Leder framställningen icke till åtgärd, som Kungl. Maj:ts befallningshavande finner tillfredsställande, äger Kungl. Maj:ts befallningshavande anmäla förhållandet hos Kungl. Maj:t.

3 §.

Chefskapet över polispersonalen tillkommer under Kungl. Maj:ts befallningshavande i stad, där polismästare finnes, denne samt i annan stad borgmästaren eller den ledamot av magistraten, som förestår stadens polisväsende, eller, där magistrat ej finnes, ordföranden i stadsstyrelsen.

Polischefen utövar ensam högsta befälet över polispersonalen.

4 §.

För att jämte polischefen handhava polisverkets förvaltningsangelägenheter skall en polisenämnd finnas i varje stad, beträffande vilken icke meddelats sådant anstånd, varom i 6 § sägs.

Nämnden utgöres av polischefen såsom ordförande, en ledamot, vilken magistraten eller stadsstyrelsen inom eller utom sig väljer, samt tre män, valda av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, allmän rådstuga.

För vald ledamot i nämnden skall finnas suppleant, utsedd i enahanda ordning som den ledamot, suppleanten är avsedd att ersätta.

Beträffande obehörighet att vara ledamot eller suppleant i polisenämnd, ledamots och suppleants tjänstgöringstid och avgång, ordningen för nämndens arbete, räkenskapers förande, redovisning samt ledamots ansvarighet äger för annan ort än Stockholm vad om fattigvårdsstyrelse finnes stadgat motsvarande tillämpning, och gälla för Stockholm de bestämmelser, Konungen på förslag av stadsfullmäktige meddelar. Vald ledamot äger när som helst avsäga sig uppdraget.

5 §.

Polisenämnden, som icke äger att taga någon befattning med befälet över polispersonalen, åligger:

1) att uppgöra förslag till löne-, omkostnads- och pensionsstat för polisverket, ändringar i dess organisation, instruktion för polispersonalen

samt densammas uniformering och beväpning ävensom andra rörande polisväsendet erforderliga föreskrifter;

2) att besluta i ärenden angående förvaltningen av de till polisverkets behov anslagna medel och till dess förfogande upplåtna fastigheter;

3) att i förekommande fall uppgöra förslag till organisation av och hava inseendet över polis-skola samt utse föreståndare och lärare vid densamma;

4) att avgiva yttrande i fråga om polismans antagande, befordran och ansökan om avsked;

5) att besluta angående polismans uppsägning från tjänsten;

6) att ådöma polispersonalen disciplinär bestraffning för förseelse i tjänsten, därest polischefen ej finner förseelsen allenast föranleda till varning;

7) att i övrigt till vederbörande myndigheter avgiva yttranden eller göra framställningar i frågor av betydelse för polisverket; samt

8) att fullgöra de åligganden, som enligt särskilda författningar ankomma på polismynd. .

6 §.

Beträffande mindre städer med fåtalig polispersonal må Kungl. Maj:ts befallningshavande på framställning av stadsfullmäktige eller allmän rådstuga medgiva, att med inrättande av polismynd. må anstå tills vidare och intill dess Kungl. Maj:ts befallningshavande efter vederbörandes hörande annorlunda förordnar.

I stad, där dylikt anstånd medgivits, skall vad i 5 § är stadgat om polismynd. i tillämpliga delar gälla magistraten eller stadsstyrelsen.

7 §.

Polisman antages medelst skriftligt förordnande, i Stockholm av överståthållarämbetet för polisärenden, i annan stad, där polismästare finnes anställd, av denne, samt i stad, där polismästare ej är anställd, av magistraten eller stadsstyrelsen.

Om polismans befordran och ansökning om avsked beslutar den myndighet, som äger antaga polisman.

8 §.

För varje stad skall finnas en instruktion för polispersonalen, vilken instruktion efter förslag av polismynd. utfärdas av Kungl. Maj:ts befallningshavande.

Instruktionen skall särskilt innehålla:

- a) föreskrifter om grunder och villkor för polispersonalens antagande, befordran och avsked;
- b) bestämmelser om sättet och villkoren för beviljande av tjänstledighet åt polisman och om vikaries förordnande;
- c) uppgift om vem som är chef för polispersonalen samt om vem, utom chefen, förmanskapet för polispersonalen tillkommer;
- d) föreskrifter om tjänstedräkt, tjänstetecken och beväpning;
- e) upplysning om tjänstgöringsområde; och
- f) upplysning angående polismans rättigheter och skyldigheter ävensom sådana anvisningar rörande polismans förhållande i och utom tjänsten, vilka anses böra i instruktionen intagas.

9 §.

Vad i denna lag sägs om polismans antagande, befordran, avsked, uppsägning från tjänsten och bestraffning samt om instruktion för polispersonalen skall icke äga tillämpning å polismästare, polisintendent och stadsfiskal.

10 §.

Besvär över beslut, som enligt denna lag meddelas av polisenämnd, magistrat eller stadsstyrelse, anföres hos Kungl. Maj:ts befallningshavande i den ordning, som är föreskriven för talan mot stadsfullmäktiges eller allmän rådstugas beslut.

Talan mot beslut, som enligt denna lag meddelas av Kungl. Maj:ts befallningshavande, föres på det sätt och i den ordning, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämt.

Beslut, som ej avser ådömande av disciplinär bestraffning enligt vad i 5 § under 6) avses, lände, utan hinder av klagan, till efterrättelse intill dess annorlunda kan vara förordnat.

11 §.

De ytterligare bestämmelser, som kunna erfordras i fråga om allmänna ordnandet av polisväsendet i stad, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1919, dock att stadgandena om tillsättning av polisenämnd skola lända till efterrättelse från den 1 september 1918 samt att med utfärdande av instruktion för polispersonalen må anstå till den 1 juli 1919.

Det av Kungl. Maj:t framlagda lagförslaget har ytterst föranletts av riksdagens skrivelse den 12 maj 1906, vari anhölls, att Kungl. Maj:t ville enligt i skrivelsen närmare angivna grunder låta utarbета en allmän polisförfattning för rikets städer och därmed jämförliga orter. Såsom framgår av den föreslagna lagens rubrik avser lagen allenast polisväsendet i stad. I lagförslaget hava upptagits bestämmelser om skyldighet för stad att bekosta sitt polisväsende, om inrättande av polisenämnd och dennas befogenhet, angående chefskapet över polispersonalen samt vissa stadganden om denna personals tillsättande och avskedande ävensom angående rätt att föra klagan. Slutligen har i lagförslaget införts ett stadgande i allmänna drag angående lokala polisinstruktioner.

I likhet med departementschefen finner utskottet det vara synnerligen önskvärt, att genom lagstiftning den nu rådande bristen av enhetlig organisation för polisväsendet snarast möjligt avhjälpes. Ej mindre behjärtansvärda äro de från polismannahåll framförda kraven med syfte att betrygga polismans tjänsteställning och underlätta hans mången gång svåra kall. Då utskottet likväl icke anser sig kunna tillstyrka bifall till den kungl. propositionen, har det sin huvudsakliga grund i följande omständigheter.

Enligt motiven för lagförslaget har detta sin tyngdpunkt i att fastslå städernas skyldighet att själva bekosta sin polisnrättning. I 1 § stadgas nämligen, att det åligger varje stad att låta anställa och avlöna den polispersonal, som erfordras för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet i staden, ävensom att i övrigt vidmakthålla sitt polisverk. Såsom departementschefen anført, hava visserligen städerna själva hittills bekostat sitt polisväsende. Men enligt vad den i ämnet förebragta utredningen visar, har detta städernas åliggande ej sällan varit förenat med vissa ekonomiska förmåner av skilda slag, i främsta rummet tolagsersättningen. Även om denna icke kan anses hava i allmänhet grundat någon skyldighet för städerna i nu angivna hänseende, synes emellertid i vissa fall tveksamhet härutinnan råda. Ej heller torde vid bedömande av grunderna för städernas nämnda skyldighet böra lämnas ur räkningen den mer eller mindre gynnade ställning, stad i avseende å näringsväsendet kan hava intagit. Vid sammanställande av dessa förhållanden synes det utskottet kunna med skäl ifrågasättas, huruvida det kan vara lämpligt att nu för varje fall och under alla omständigheter i lag fastslå städernas skyldighet att bekosta sitt polisväsende. I allt fall lär en allsidigare utredning härom dessförinnan böra företagas.

Den utredning, som i anledning av riksdagens ovanberörda skrivelse kommit till stånd, har icke enbart varit inriktad på att åvägabringa en

allmän polisförfattning för rikets städer, utan har i vissa avseenden omfattat även polisväsendet å landsbygden. Då Kungl. Maj:t likväl icke framlagt något förslag, åsyftande ordnandet av hela landets polisväsende, har detta enligt vad föredragande departementschefen framhållit till statsrådsprotokollet berott därpå, att utredningen, såvitt den avsett landsbygdens polisväsende, ansetts ej fullt uttömmande. Utan att vilja underskatta värdet av det av departementschefen härutinnan anförda skälet, finner utskottet emellertid det hava varit synnerligen maktpåliggande, att ordnandet av polisväsendet i vissa med städerna jämförliga orter vunnit sin lösning. Redan år 1906, då riksdagen till Kungl. Maj:t avlät ovanberörda skrivelse i ämnet, var behovet av ett ordnat polisväsende särskilt för sistnämnda samhällen trängande, och sedan dess har detta behov med hänsyn till det på senare åren starkt tilltagande antalet av dylika samhällen och dessas tillväxt gjort sig än mera kännbart. Därtill kommer, att vad dessa samhällen beträffar, förhållandena därstädes i många avseenden förete större likhet med de i städerna rådande än med de på landsbygden, vadan i varje fall dessa frågor synas böra lösas i ett sammanhang.

Med den ståndpunkt, utskottet sålunda intagit till föreliggande lagförslag, har utskottet icke ingått i någon slutlig detaljgranskning av förslaget. Inom utskottet hava dock skilda meningar gjort sig gällande beträffande inrättandet vid sidan av polischefen av en polisenämnd, särskilt med de befogenheter, som enligt förslaget tillagts densamma.

På grund av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte förklara, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke kunnat av riksdagen bifallas.

Stockholm den 4 juni 1918.

På lagutskottets vägnar:

JAKOB PETTERSSON.

Reservationer:

A. Av herrar *Pettersson* i Södertälje, *Hult*, *Lindqvist* i Kosta, *Strid*, *Helger* och *Johanson* i Gäre, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka ifrågakvarande proposition.

B. Av herrar *Stärner*, *Klefbeck* och *Johansson* i Trollhättan beträffande viss del av motiveringen.